

לקו"ש חלק ט"ז פ' בשלח שיחה ד

פיענוח מראי מקומות

שו"ע אדה"ז סתכ"ז סכ"ה: אבל לכתחלה צריך שיהיו הפת והתבשיל שמורים אצלו עד לאחר שתיקן כל צרכי שבת שאז רשאי לאכלם מעיקר הדין ומכל מקום מצוה מן המובחר להמתין מלאכול הפת של עירוב תבשילין עד אחד משלש סעודות השבת כדי לבצוע עליו אם הוא כבר שלם שכל דבר שנעשה בו מצוה אחת ראוי לעשות בו מצוה אחרת. ויש נוהגין שלא לבצוע עליו עד סעודה שלישית של שבת כדי לעשות בו מצות הרבה שמניחין זה הכבר ללחם משנה בסעודה הראשונה ובסעודה שניה של שבת ובסעודה שלישית בוצעין עליו.

(2) הל' עירובי תבשילין בסופן "ורשאי לאכול העירוב בליל שבת לבצוע על הכבר. אך הנהיג מהר"י סג"ל להניח כבר העירוב ללחם משנה בליל שבת ובשחריתו, ובסעודה שלישית היה בוצע עליו".

הובא בבאר היטב סתקכ"ז סק"ב "מהרי"ל היה מניח הבשר על הטעלי"ר ולא על גלוסקא משום מיאוס. גם לקח לחם שלם ולקחו ללחם משנה בליל שבת ובמחרתו בסעודה ג' היה בוצע עליו כיון דאתעביד ביה חדא מצוה ליעביד ביה מצוה אחרית'. בשלי"ה כ' שלא ליקח עצם שפל אלא יקח חתיכה חשובה ואל תהי מצוה זו קלה בעיניך".

(3) יש"ש ביצה פ"ב סו"ס יח "ומאחר שצ"ל העירוב קיים אין ראוי לאוכלה עד ליל שבת ומ"מ הי' מנהג מהר"ם להניחה הכבר תחת הל"מ בליל שבת ולמחרתו ובסעודה ג' הי' בוצע עליו מאחר דאיתעביד ביי מצוה א' ראוי לעשות עליו מצוה אחרת וכי"כ בע"ח ומ"מ למי שנהג לבצוע בבוקר על שתיהן יניח פת העירוב למעלה ויבצוע עליו".

(1) ביצה יז, ב "תא שמע, מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין, ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו. אכלו עד שלא אפה עד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין, לא לו ולא לאחרים".

רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ה "וצריך שיהיה ערוב זה מצוי עד שיאפה כל מה שהוא צריך לאפות ולבשל כל שהוא צריך לבשל. ויחס חמין כל שהוא צריך. ואם נאכל הערוב או אבד או נשרף קדם שיבשל או יאפה הרי זה אסור לאפות ולבשל או להחם אלא מה שהוא אוכל ביום טוב בלבד. התחיל בעסתו או בתבשילו ונאכל הערוב או אבד הרי זה גומר".

טוש"ע או"ח סתקכ"ז סט"ז "לאחר שהכין צרכי שבת יכול לאכלו".

שו"ע אדה"ז שם סכ"ה "אבל לכתחלה צריך שיהיו הפת והתבשיל שמורים אצלו עד לאחר שתיקן כל צרכי שבת שאז רשאי לאכלם מעיקר הדין".

בסעודה הראשונה ובסעודה שניה של שבת
ובסעודה שלישית בוצעין עליו".

5) ברכות לט, סע"ב "רב אמי ורב אסי כי
הוה מתרמי להו ריפתא דערובא מברכין
עליה המוציא לחם מן הארץ, אמרי הואיל
ואתעביד ביה מצוה חדא, נעביד ביה מצוה
אחרית".

שבת קיז, סע"ב (בשינוי לשון קצת) "רבי
אמי ורבי אסי כי מיקלע להו ריפתא
דעירובא שרו עילויה, אמרי הואיל
ואיתעביד בה חדא מצוה ליתעביד בה מצוה
אחרית".

**6) ולפי' א' ברא"ה ברכות שם - עירובי
תחומין** וז"ל שם: "פי' אי בפת ערובי
חצירות לאו באותה שבת, ואי בפת ערובי
תחומין אפי' לאותה שבת. ובנוסחי דרבנן
ז"ל כתיב אי מקלע להו ריפתא דעירובא
בשבתא".

אבל במאירי ברכות "מגדולי החכמים
כשהיה פת של עירובי תבשילין בביתם היו
מכינין אותו לברך בו המוציא בשבת הואיל
ונעשית בו מצות עירוב"

ושבת שם "מגדולי החכמים כשהיה מזדמן
להם פת של עירובי תבשילין היו בוצעין בו
בליל שבת שכבר הוכנו צרכי שבת שמאחר
שנעשית מצוה אחת באותה הפת ראוי
לעשות בה מצוה שנית ואף על פי שאמרו
שאינן מברכים שתי ברכות על כוס אחד
מטעם מצות חבלות חבלות זהו כשנעשה
הכל ביחד אבל זה שאיננו נעשה בבת אחת
אין בו ענין מצוה חבלות חבלות" **מפרשו על
עירוב תבשילין**

**(ובברכות שם שולל הפי' דקאי על עירובי
תחומין או עירובי חצירות "אא"כ נפרש בה
שהי' בוצע בה למחר" וז"ל שם: "מגדולי
החכמים כשהיה פת של עירובי תבשילין
בביתם היו מכינין אותו לברך בו המוציא
בשבת הואיל ונעשית בו מצות עירוב ואל
תטעה לפרש דבר זה בפת של עירובי
תחומין שהרי פת של עירובי תחומין צריך
לכתחילה שיהא שלם כל השבת וכל שכן**

ט"ז שם סקי"ד "כתב רש"ל מיהו היה
מנהג מהר"ם להניח הככר תחת המשנה
בליל שבת ובמחרתו ובסעודה ג' היה בוצע
עליו כיון דמתעביד ביה חדא מצוה ליעביד
ביה מצוה אחריתא וכן נהגו בעירוב
חצירות".

הובא בב"ח סתקכ"ז שם "ומ"ש נשאר
ממנו כל שהוא וכו' כתב ב"י דרבינו נמשך
כאן אחר לשון המשנה שאמרה ואם שייר
ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת כדמפרש
בגמרא כל שהוא לאו דוקא דשיור כזית
בעינן וסמך על מ"ש לעיל דכזית הוא שיעור
העירוב בין בתחלתו בין בסופו ע"כ מיהו
בספרי רבינו המדוייקים כתוב בהן נשאר
ממנו כזית. ומיהו כתב מהרש"ל דכיון
שצריך להיות העירוב קיים אין ראוי לאכלו
עד ליל שבת ומ"מ היה מנהג מהר"ם להניח
הככר תחת הלחם המשנה בליל שבת
ובמחרתו ובסעודה שלישית היה בוצע עליו
דמאחר דמתעביד ביה מצוה חדא ראוי
לעשות עליו מצוה אחרת וכן נהגו בעירובי
חצירות ע"כ".

ט"ז שם סקי"ד "כתב רש"ל מיהו היה
מנהג מהר"ם להניח הככר תחת המשנה
בליל שבת ובמחרתו ובסעודה ג' היה בוצע
עליו כיון דמתעביד ביה חדא מצוה ליעביד
ביה מצוה אחריתא וכן נהגו בעירוב
חצירות".

מג"א שם סקט"ו "ומ"מ יניח אותו ללחם
משנה בערבית ושחרית ולמנחה יבצע עליו
(יש"ש) עסי' שני"ד".

4) דלעיל הערה 1 "אבל לכתחלה צריך
שיהיו הפת והתבשיל שמורים אצלו עד
לאחר שתיקן כל צרכי שבת שאז רשאי
לאכלם מעיקר הדין ומכל מקום מצוה מן
המובחר להמתין מלאכול הפת של עירוב
תבשילין עד אחד משלש סעודות השבת כדי
לבצוע עליו אם הוא ככר שלם שכל דבר
שנעשה בו מצוה אחת ראוי לעשות בו מצוה
אחרת. ויש נוהגין שלא לבצוע עליו עד
סעודה שלישית של שבת כדי לעשות בו
מצות הרבה שמניחין זה הככר ללחם משנה

שאינו לפרשה בעירובי חצרות א"כ נפרש בה שהיה בוצע בה למחר שאם בשבת עצמו הרי נאסר אח"כ לטלטל בחצר". **וראה רא"ה שם. חי' הר"ן שבת שם.**

וכ"ה באוצר הגאונים שבת שם (מרב יוסף גאון) "רב אמי ורב אסי כי מיקלע להו ריפתא דעירובא שרו עלויה: [והכי אמר] רב יוסף גאון פת של עירובי תבשילין כי נפיק יום טוב שרי ליה למיבצע עליה כי שמשי וליכליה בשבתא כדר' אמי ורב אסי".

(7 פרש"י ברכות שם ד"ה ריפתא דערובא: שערכו בו אתמול ערובי חצירות.

(8 הל' עירובי חצירות "שאלו לפני מהר"י סג"ל מתי שאוכל ריפתא דעירוב והשיב מנהגי להניח עירובי חצירות ושתוף מבואות בכל ע"ש וע"ש. ובליל שבת ובשחריתו אני מניחו ללחם משנה תחת הפת שאני בוצע עליו. ואמר דגם בליל שבת יכולין לאוכלו דהא קנה בין השמשות רק חביב עליו להרבות בו מצוה".

(9 שם הל' שבת "מהר"י סג"ל לא היה נוטל לחם משנה בסעודה שלישית בשבת. רק היה בוצע על ככר אחד שלם אותו שעירב בו עירובי חצרות בע"ש כאשר היה רגיל לעשותו בכל ע"ש, כדפי' לעיל בע"ת, ולקמן בהלכות עירובין".

(10 ביצה שם. הובא בב"ח וט"ז שם.

(11 או"ח סי' שצג ס"ג "העירוב אינו צריך להיות קיים אלא בין השמשות ויכול לאוכלו כשודאי חשכה (שכיון שנקבעה דירתו במקום עירוב בבין השמשות שהוא תחלת כניסת השבת שוב אינה נפקעת משם כל השבת אע"פ שנוטל משם עירובו). ויש לבצוע עליו בשבת שחרית (או בסעודת הלילה אם סועד משחשכה ודאי) דהואיל ונעשית בו מצוה אחת יש לעשות בו ג"כ מצוה אחרת.

ואפילו נאכל עירובו בבין השמשות קנה עירוב (ובדיעבד) כי בין השמשות הוא ספק

לילה ושמא נכנס כבר תחלת השבת וספק דברי סופרים להקל. ואפילו עירב לשנים לאחד עירב מבעוד יום ונאכל עירובו בין השמשות ולאחד עירב בין השמשות ונשאר עירובו קיים עד שחשכה שניהם קנו עירוב שלאותו שנאכל עירובו בין השמשות אנו חושבין שבין השמשות הוא לילה ולאותו שעירב לו בין השמשות אנו חושבין שבין השמשות הוא יום שאין מערבין משתחשך ואע"פ שעירב לשניהם בבין השמשות אחד והרי הן ב' קולות הסותרות זו את זו אין בכך כלום כיון שהם לשני בני אדם אבל אם עירב לאחד בין השמשות ונאכל העירוב בין השמשות לא קנה עירוב ואין מקילין כל כך לומר שברגע שעירב היה עדיין יום וכשנאכל היה כבר לילה וכבר קנה עירוב".

(12 סשצ"ד ס"ב "והעירוב א"צ להיות קיים רק בין השמשות (טור) ויוכל לאכלו כשודאי חשיכה (הגהות אשירי ומרדכי פרק בכל מערבין) ויש לבצוע עליו בשחרית בשבת (מנהגים) ודוקא במקום שנוהגים לערב כל ערב שבת אבל עדיף טפי לערב על כל השנה בפעם אחת כדלעיל סי' שס"ח (בי"י)".

ממנהגים מהר"א טירנא (הובא בדרכי משה שם "ובהג"א שם דכן היה נוהג מהר"ם ובמנהגים של מהר"א טירנא דיש לאוכלו בשחרית בשבת וכן הוא בגמרא פרק כל כתבי").

ובמנהגים הנ"ל לפנינו הובא זה ב"דין עירוב תבשילין (ובערובי חצרות כ' "וישמור העירוב כל השנה").

(13 בחצע"ג מוסיף "או בסעודת הלילה אם סועד משחשכה ודאי". והוא כמנהג מהר"ם שהובא בב"י סשצ"ד. דרכי משה (ורמ"א) שם.

וכן מפורש בירושלמי עירובין (פ"ו סה"ז) "מברך עלוי בלילי שובתא כו" וז"ל שם: "ר' יוסי בי ר' בון מברך עלוי בלילי שובתא לומר שנעשה בו מצוה. תמן תנינן מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום א"ר אבון בדייר ישן הוא מתניתא".

וכ"ה במאירי ואוצה"ג שבת שם (לענין עירוב תבשילין - כנ"ל הערה 6).

ובביאור הגר"א שם ד"במנהגים חששו בערבית שלא יאכל קודם חשיכה" וז"ל שם: "בשחרית. בהג"מ והג"א פ"ג כי משחשיכה אבל במנהגים חששו בערבית שלא יאכל קודם חשיכה". וראה לקמן הערה 41.

14) ועד"ז במג"א (סתקכ"ז שם) שמביא מי"ש"ש המנהג בע"ת, אבל משמיט הסיוס שבי"ש"ש "וכן נהגו בע"ח", ורק מסיים "עסי' שצ"ד".

15) אבל ראה לעיל הערה 6.

16) בהבא לקמן - ראה טושו"ע או"ח סו"ס רצא "א"צ לקדש בסעודה שלישית אבל צריך לבצוע על שתי ככרות: הגה: ואם סועד הרבה פעמים בשבת צריך לכל סעודה שתי ככרות (אבודרהם ומי"י) ולפחות לא יהיה לו בסעודה שלישית פחות מככר א' שלם [טור ומרדכי פ' כ"כ] ומזה פשט המנהג להקל לבצוע בסעודה שלישית רק בככר אחד שלם אבל יש להחמיר ליקח שנים" ונ"כ שם עיי"ש בארוכה.

טו"ע אדה"ז שם ס"ז "אבל צריך לבצוע על שתי ככרות שלמות כמו בסעודות הראשונות ואפילו סועד פעמים הרבה בשבת צריך לכל סעודה לחם משנה ויש אומרים שאפילו לסעודה ג' די בככר אחד שלם לפי שביום ו' ירד המן לכל אחד שני עומרים ומכל עומר עשו שתי ככרות הרי ד' ככרות לבי' עומרים אכל אחת מהן ביום ו' ואחת בליל שבת ואחת בבקר נשארה ככר א' שלם לסעודה ג' וכן נתפשט המנהג להקל במדינות אלו לבצוע בסעודה ג' על ככר אחד שלם אבל יש להחמיר ליקח שנים כסברא הראשונה שהוא עיקר אלא אם כן אין לו שנים שאז לא יפחות מככר אחד שלם. אבל יש מקילין עוד שיכול לקיים סעודה ג' בכל מאכל העשוי מחמשת המינים שמברכים עליו בורא מיני מזונות שהוא נקרא מזון ויש מקילין עוד שיכול לקיימה גם כן בדברים שדרך לפת בהן את הפת כגון בשר

ודגים וכיוצא בהם אבל לא בפירות ויש מקילין עוד שאפילו בפירות יכול לקיימה. ואין לסמוך כלל על כל זה אלא אם כן אי אפשר כלל בענין אחר כגון שהוא שבע ביותר ואי אפשר לו לאכול פת בלא שיצער את עצמו וכן ערב פסח שחל להיות בשבת שאי אפשר לאכול פת במדינות אלו שאין נוהגין במצה עשירה כמו שיתבאר בסי' תע"א".

17) ראה טושו"ע או"ח סו"ס רעד "סעודה זו ושל שחרית אי אפשר לעשותם בלא פת".

טו"ע אדה"ז שם ס"ה "אפילו אכל אדם כל מיני מעדנים ומיני תבשילין הרבה אע"פ שהם מחמשת המינים אינו יוצא ידי חובת ג' סעודות שחייב אדם לסעוד בשבת עד שיאכל לחם שמברכין עליו המוציא וברכת המזון (ועוד שעיקר סעודה הוא הלחם שעליו יחיה האדם) לפי שלגבי אכילת המן שממנה למדו ג' סעודות נאמר בה לחם שנאמר ויאמר אליהם משה הוא הלחם אשר נתן וגו'".

פסקי דינים להצ"צ ח"ב יט, ג [שנז, ג] "וגבי שבת שנצרך לאכול סעודה ג' ע"כ ס"ל דנקרא להשלים ג' סעודות. לכן מדמו זה לדין אם השלים במיני תרגימא יצא גבי י"ד סעודות דסוכה. אבל שתי סעודות הראשון דלילי שבת וסעודת שחרית פשיטא שאין יוצאין במיני תרגימא. ועיין תוספות בברכות פרק שלשה שאכלו (דמ"ט ע"ב) דאף ביו"ט חייב לאכול פת" עיי"ש בארוכה.

אבל להעיר משו"ע אדה"ז או"ח סקפ"ח ס"י בהגה"ה "שמעתי ממנו בסוף ימיו שחזר בו ולא הצריך לאכול כשיעור קביעות סעודה שהרי גם בברכת מעין ג' יש בה הזכרה של קדושת היום" [וראה לקו"ש חכ"א ע' 85 והערה 14].

18) ביצה רפ"ב (טו, ב) "יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיום טוב לשבת אבל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותיר הותיר לשבת, ועושה תבשיל מערב

יום טוב, וסומך עליו לשבת . . . מנא הני מילי, אמר שמואל, דאמר קרא זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו מאחר שבא להשכיחו [רש"י ד"ה זכרהו מאחר שבא להשכיחו]: כשבא יו"ט בערב שבת קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו והזהירך הכתוב לזכרו וכשמערב ערובי תבשילין נמצא שזוכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת], מאי טעמא, אמר רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב [רש"י ד"ה אמר רבא כדי שיברור כו']: מתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ליו"ט ובורר מנה לזה ומנה לזה], רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת, קל וחומר מיום טוב לחול [רש"י ד"ה רב אשי אמר: לא לכבוד שבת תקנוהו אלא לכבוד יום טוב].

19) מסגנון לשון אדה"ז (סתקכ"ז ס"ב
"ומפני שני דברים תיקנו חכמים דבר זה אי כדי להרבות בכבוד יו"ט שיאמרו הבריות מה אם לכבוד השבת אסור לבשל בתחלה ביו"ט אלא אם כן התחיל לבשל תבשיל אחד מערב יו"ט דמה שמבשל ביו"ט אינו אלא כגומר והולך מה שהתחיל מערב יו"ט קל וחומר שאסור לבשל ביו"ט לצורך החול אפילו התחיל לבשל מערב יו"ט הב' כדי להרבות בכבוד שבת שע"י שאתה מזקיקו לבשל תבשיל אחד מערב יו"ט בשביל תיקון צרכי סעודות השבת שלאחריו הוא נזכר על כל צרכי השבת מערב יו"ט ובורר מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט ואינו מכלה את הכל ליו"ט" (עיי"ש) "ומפני ב' דברים תיקנו חכמים דבר זה כו" משמע לכאורה, שאי"ז פלוגתא כ"א ב' טעמים.

וראה פנ"י "שם רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיי"ט לשבת ק"ו מיי"ט לחול. ואע"ג דלכאורה קי"ל כרבה דאמר לקמן ובפרק אלו עוברין בפסחים דהאופה מיי"ט לחול אינו לוקה דאמרינן הואיל ומשמע נמי דאיסורא ליכא מדאורייתא וכ"כ הרמב"ם להדיא דהלכה כרבה וכ"כ רוב הפוסקים. ולענ"ד נראה שהוא מוכרח מדקי"ל בפ"ק הלכתא כרב דביצה שנולדה ביי"ט אסורה בשבת ומוקמינן התם דהיינו משום הכנה

דרבה וכיון דאית לן הכנה דרבה אלמא דצורכי שבת אין נעשין ביי"ט ודלא כרב חסדא דאית ליה בפרק אלו עוברין דצורכי שבת נעשין ביי"ט א"כ ע"כ מדהתירו חכמים לאפות ולבשל מיי"ט לשבת ע"י עירוב תבשילין אלמא משום דמדאורייתא מותר לבשל משום הואיל כדאית ליה לרבה בפרק אלו עוברין וצ"ע בזה בתוספות דפ"ק דף ב' בד"ה והיה ביום הששי דמשמע שם מלשונם דלדידן לית לן הואיל דרבה מ"מ שיטת רוב הפוסקים ומפרשים דאית לן הואיל אפ"ה א"ש מלתא דרב אשי דכיון דמדרבנן מיהא אסור אפ"ה לרבה משי"ה הוצרכו לתקן עירוב תבשילין דבדרבנן נמי אשכחן בדוכתי טובא שעשו חיזוק לדבריהם והא דאיצטריך רב אשי למימר משום גזירה דמיי"ט לחול ולא קאמר משום האי גזירה גופא דמיי"ט לשבת דאסור מיהא מדרבנן כיון דמדרבנן לא אמרינן הואיל ומה לי שבת ומה לי חול כיון דקי"ל צורכי שבת אין נעשין ביי"ט הא ליתא דכיון דמדאורייתא שרי לגמרי משום הואיל א"כ נהי דגזרו מדרבנן מיי"ט לחול אבל מיי"ט לשבת לא היה להם לגזור כלל דמפני כבוד שבת הו"ל לאוקמי אדאורייתא ואין כאן מקום לתקן ע"ת אע"כ משום גזירה דמיי"ט לחול הוצרכו לתקן ע"ת.

אבל אין לפרש דשייך האי תקנה דע"ת לרב אשי משום חשש איסור דאורייתא כגון בענין דלא שייך הואיל דרבה כגון שהוא ביי"ט סמוך לשקיעת החמה דתו לא חזיא להאי יומא דא"כ הדרא קושיא לדוכתא מאי איריא משום יו"ט לחול הא אפ"ה מיי"ט לשבת אסור בכ"ג כיון דמדאורייתא אין צורכי שבת נעשין ביי"ט ולא שרינן אפילו ע"י ע"ת אלא משום הואיל אע"כ דלא מסתבר לרב אשי לומר שתקנו ע"ת משום חששא דסמוך לשקיעת החמה דלא שכיחא כנ"ל ועיין בספר יש"ש שהאריך בזה בענין הכנה והרבה יש לי לדקדק על דבריו ואין להאריך כאן ועיין לקמן"

וצל"ח "גמרא זכרהו מאחר שבא להשכיחו. עיין פירש"י והיינו אליבא דאוקימתא כרבא, ועיין פירוש הר"ן [ח. ד"ה זכרהו], ולפי פירושו אתיא דשמואל בין לאוקימתא

שבא יום טוב בע"ש ושבת הוא יום טוב שני ואשמעין שצריך להזכיר שניהם ושמעין נמי מן הירושלמי דכשחל יום טוב של סוכות בה"ו דעתה יום טוב של שמיני עצרת גם הוא כן דעירובי תבשילין דיו"ט ראשון יועיל גם לאחרונים שאמר בפירוש עד מוצאי יום טוב האחרון אבל להניח ליו"ט אחר לא יועיל בכל יום טוב של אותה שנה ולא דמי לעירובי חצירות שמניח פעם אחת לכל שבתות השנה דהכא כיון דטעמא משום זכור זכרהו מאחר שבא להשכיחו וכן מפרש רבא טעמא כדי שיבור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט ואי מקדים עירובו כולי האי אין לך שכחה גדולה מזו ע"כ פי רבבי"ה, ע"כ".

ב"י סתקכ"ז ד"ה ומ"ש ויכול להניח
"ומ"ש ויכול להניח העירוב ע"ד להיות סומך עליו כל זמן שהוא קיים אפילו ליו"ט אחר ברפ"ב דביצה (טו:) בעי מ"ט תקנו ע"ת אמר רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיי"ט לשבת ק"ו מיי"ט לחול וכתב הרא"ש יראה דנפקא מינה בין אלו ב' הטעמים דלרבא צריך לערב דוקא בעיי"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת ולרב אשי יכול לערב אפי' קודם עיי"ט ויי"ט של סוכות שחל להיות בה' בשבת יכול לערב עיי"ט עירוב אי לשבת זו ולשבת הבאה וכ"כ המרדכי בשם הירושלמי דע"ת של י"ט ראשון מועיל גם לאחרון ובלבד שיאמר בפירוש עד מוצאי י"ט האחרון וכ"כ הגה"מ וכי עוד אבל להניח ביי"ט אי שיועיל בכל י"ט שבאותה שנה לא ולא דמי לעירובי חצרות שמניח בפעם אחת לכל שבתות השנה משום דהכא הוי טעמא כדמפרש רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט ואי מקדים לערב כולי האי אין לך שכחה גדולה מזו עכ"ל. ויש להסתפק בדברי הרא"ש אם הוא סובר כדברי ההגהות ולפיכך כתב דבי"ט של סוכות יכול לערב עירוב אחד לשבת זו ולשבת הבאה ולא כתב לערב ביי"ט אחד שיועיל בכל י"ט שבאותה שנה או אם סובר דנקטינן כרב אשי ומפני כך כתב דבי"ט של סוכות יכול לערב עירוב אחד לשבת זו ולשבת הבאה דאילו לטעמא דרבא אינו יכול לערב מיי"ט ראשון ליו"ט אחרון דכיון

דרבא ובין לאוקמיתא דר"א ועיין מהרש"א. ונראה כפירוש הר"ן דעל כרחק הך מ"ט על דברי שמואל קאי, דאי על משנתנו הוה להגמרא לאתויי הך ותנא מיייתי לה מהכא קודם הך מ"ט, דהרי האי ותנא מיייתי וכו' שייך על דברי שמואל וכמו שפירש"י בד"ה ותנא וכו', ומדאיחר בהך ותנא מיייתי עד שמפרש דברי רבא ור"א ש"מ שרבא על מימרא דשמואל סובבים.

ונראה דרבא מפרש כפירש"י ורב אשי מפרש כפירוש הר"ן והך מ"ט על דברי שמואל קאי שאמר שבא להשכיחו מ"ט בא להשכיחו כלומר באיזה אופן הוא החשש שבא להשכיחו, ומפרש רבא כדי שיברור מנה יפה וכו' והיינו כפירש"י שאלמלא העירובי תבשילין היה מרבה מאד בסעודת י"ט ולא היה זוכר להשאיר גם לשבת. ורב אשי מפרש כפירוש הר"ן שאיסור י"ט יהיה גורם לשכוח השבת שהרי יהיה אסור לבשל מיי"ט לשבת **ביצה שם**.

(20) ל' אדה"ז שם. וראה רש"י ביצה שם ד"ה רב אשי.

(21) ביצה שם "גמ': מנהני מילי אמר שמואל אמר קרא זכור את יום השבת לקדשו זכרהו מאחר שבא להשכיחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט. רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופים מיום טוב לשבת ק"ו מיי"ט לחול. ויראה דנפקא מינה בין אלו שני הטעמים דלרבא צריך לערב דוקא בערב יו"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת ולרב אשי יכול לערב אפי' קודם ערב יום טוב ויום טוב של סוכות שחל להיות בחמישי בשבת יכול לערב ערב יו"ט עירוב אחד לשבת זו ולשבת הבאה".

(22) וראה הגמ"י הל' יו"ט פ"ו סק"ב
"כתלמודא דידן ודלא כירושלמי דגרס עירוב תבשילין כך הוא נוטל פת בכביצה ותבשיל בכזית ואומר כו' מיי"ט לחבירו ומיי"ט לשבת ולמי שסומכין על עירובי זה עד מוצאי יום טוב האחרון אכלו או שאבד צריך לערב בעיו"ט האחרון עכ"ל. ופי רבבי"ה הא דאמר מיי"ט לחבירו היינו

אונס שאינו יכול לאפות ביום ו' דאסור לאפות ביום ה' לשבת ע"י עירוב ה"נ כה"ג וצ"ע, לכתחלה אין לערב אלא בעי"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת (עס"א).

(26) ל' אדה"ז שם.

(27) וראה ביצה שם: "אלא לרבא . . אפי' ביו"ט נמי . . גזירה שמא יפסע" וז"ל שם: "תנן, עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת, היינו דמערב יום טוב אין, ביום טוב לא, אלא לרבא, מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי, אין הכי נמי, אלא גזרה שמא יפסע, ותנא מייתי לה מהכא את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, מכאן אמר רבי אליעזר אין אופין אלא על האפוי, ואין מבשלין אלא על המבושל, מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן התורה".

(28) יתרו כ, ח "זכור את"יום השבת לקדשו".

(29) טז, כג "ויאמר אלהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר את אשרתאפו אפו ואת אשרתבשלו בשלו ואת כלהעדף הניחו לכם למשמרת עדהבקר".

(30) כמ"ש בשיטת ריב"ב לרי"ף שם. מהרש"א "בפרש"י בד"ה זכרהו מאחר שבא להשכיחו כשבא י"ט בע"ש קרוב שבת כו' עכ"ל כל זה לא יתפרש אלא לטעמא דרבא והר"ן פירש בע"א ולפירושו יתפרש נמי לרב אשי ע"ש וק"ל"

ומהר"ם שי"ף שם "גמרא מנא הני מילי וכו'. לפי מ"ש רש"י אזיל שמואל לרבא אבל הר"ן מפרש זכרהו מיו"ט שבא לאסור עליך שלא תבשל לשבת והזכירהו בעירוב כדי שתוכל לבשל לצורך שבת ע"כ. ועיין לעיל (ביצה דף ב') בתוס' בד"ה והיה ביום הששי".

אבל בחי' המאירי מפרש הסוגיא כפרש"י ("כך נראה פי' סוגיא זו מתוך פי' רש"י") וכותב בפירוש (ועד"ז בבית הבחירה)

דמרחק כמה יומי אין לך שכחה גדולה מזו וכיון דהלכה כרב אשי לית לן למיחש לשמא יברור כלל ואם כן אפי' מיי"ט אחד לכל י"ט שבשנה יכול לערב ומה שלא כתב הרא"ש כן היינו מפני שאין דרך תבשיל להתקיים כ"כ ומיהו אי מערב במעושהו שהוא עשוי להתקיים זמן הרבה אה"נ שיוכל לערב מיו"ט אחד לכל ימים טובים שבשנה לדעת הרא"ש וזה נראה יותר וכ"נ מדברי רבי שסתם וכתב שיכול להניח העירוב ע"ד להיות סומך עליו כל זמן שהוא קיים אפי' ליי"ט אחר והכלבו כתב יש לעיין אם יניח ע"ת קודם י"ט ב' ימים או יותר אם יועיל לו ועל זה כתב ה"ר נתנאל לחומרא דאין לשנות מנהג עי"ט בלא ראייה ברורה ואין לנו אלא לשון משנתנו עושה אדם ע"ת מעי"ט וסומך עליו לשבת וגם הברייתות והתלמוד כך הוא ועוד כיון דאין אופין [אלא] על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל אין כבוד י"ט בתבשיל שכבר עברה צורתו ואין בתבשיל שייך זכרהו מאחר שבא להשכיחו וכן טעמא דכולהו אמוראי לא שייכי אלא עי"ט ועוד האריך בטעמו של דבר ולענין הלכה לכתחל' נקטינן להחמיר ובדיעבד להקל כיון דמידי דרבנן הוא".

(23) שם.

(24) ראה לקמן סי"א הביאור (עפ"י פנימיות הענינים).

(25) כבשו"ע סתקכ"ז סי"ד "אם הניח העירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים אפי' ליום טוב אחר לכתחילה לא יסמוך עליו ליו"ט אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו".

ובמג"א סוסקי"ג "אינו יכול לבשל. די"ט שני הוי ודאי חול מדאורייתא ולכן כשיכול לעשות בשני אסור לעשות בראשון ועוד דשבות קרוב' התיירו שבות רחוק' לא התיירו כדאי ספט"ו דשבת ונ"ל דאם יודע שיהי' לו ביום שני אונס שלא יוכל לאפות כגון ביום אידם דשרי לאפות או לבשל ביום א' ובלבד שהי' דעתו לכך בשעת עירוב וזה לטעם ראשון אבל לטעם שני אסור דהא ודאי אם י"ט ביום ה' וביום ו' הוא חול ויש

"והני אמוראי כולהו מיהא ס"ל דערובי תבשילין אסמכתא דילי' מזכור וכו'" (וראה הערה הבאה).

- אבל גם לפירושו, מזה שרש"י (ועד"ז במאירי) מפרש על "זכרהו וכו'" - "קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו כו", מובן, שפירוש הפשוט בהאסמכתא הוא כטעמו דרבא.

(31) וראה ר"ן דמפרשו אליבא דר"א ("זכרהו מיו"ט שבא לאסור עליך שלא תבשל לו וכו"). וברי"ף ורא"ש מביא רק האסמכתא ד"זכור וכו'" ומ"מ מביא ב' הטעמים דרבא ור"א. וראה מאירי שבהערה הקודמת. ובצל"ח שם: "דרבא מפרש כפירוש"י ור"א מפרש כפירוש הר"ן וכו".

(32) ל' רש"י שם ד"ה אלא על האפוי "בחמישי בשבת".

(33) נסמן בתחילת השיחה.

(34) ולהעיר מפרש"י ביצה שם ד"ה מ"ט: וכי אתא קרא לקדוש היום כו' "למה תקנו ערוב קרא ודאי לאו בערוב משתעי ולאו ערוב משתמע מניה ואסמכתא בעלמא הוא וכי אתא קרא לקדוש היום אתא כדתניא בפסחים (דף קו.) זכרהו על היין ערוב מדרבנן ומה ראו לתקן".

(35) כי רק אח"כ ממשיך "ורשאי לאכול העירוב בליל שבת לבצוע כו' אך הנהיג מהרי"ל כו", עיי"ש.

(36) "דין עירוב תבשילין".

(37) וראה לשון אדה"ז בסידורו (סדר עירוב תבשילין): יקח בעיו"ט הפת משבת כו'.

(38) אלא שמ"מ, גם לטעמו דרבא אי"ז חיוב כיון שגם אם לא יאכלוהו בשבת אין מקום להשש ד"להשכיחו" כנ"ל בפנים.

(39) אלא מכיון שסברא זו לא נזכרה בגמ' וראשונים כו' לא כתב אדה"ז בפירוש כ"א טעם המפורש "לעשות בו מצות הרבה כו'" - ע"ד משנ"ת בלקו"ש ח"ד (ע' 1126 ואילך "והטעם - ווייל, ווי עס ווייזט אויס בכמה מקומות, איז פון די כללים אין דעם אלטן רבינס שולחן ערוך - ע"ד ווי דער זעלבער כלל ביים רמב"ם אין זיין ספר הי"ד - אז דער רמב"ם בריינגט ניט (בפירוש) קיין דינים מחודשים (אויסער באיזה מקומות, וואו ער זאגט "יראה ליי"). ער (אדה"ז) איז בלויז מוסיף דעם טעם ההלכה (אויך מפרט ההלכה), וואס פון דעם טעם קען מען ארויסלערנען נאך פרטי דינים" עיי"ש) שכנראה אדה"ז בשו"ע שלו - ע"ד הרמב"ם בספרו - אינו מביא דינים מחודשים כו' - רק רמזה בסגנון לשונו, שאכילת (והשתמשות) העירוב בסעודת שבת היא גם גדר בע"ת גופא (כנ"ל ס"ח).

(40) וי"ל שטעם המהרי"ל הוא (לא מפני שפליג על סברא זו - ראה לעיל בפנים ס"ז בדברי המהרי"ל - כ"א) מפני שס"ל שברכת המוציא נוספת דסעודה שלישית (עם אכילת פת אז) מכריעה המעלה דאכילת פת דסעודת שבת (דלא כנ"ל ס"ג), כיון שגם לדעת אלו שאין חיוב פת בסעודה שלישית, באם אכיל אז פת - מצות קעביד.

וע"ד כשנוסף על ג' התפלות מתפלל כל היום (ברכות כא, א"ר) רבי אלעזר אמר ספק קרא קריאת שמע ספק לא קרא חוזר וקורא קריאת שמע. ספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל. ורבי יוחנן אמר, ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו", נתינת צדקה לאחרי שכבר נתן חומש, ועוד כו"כ.

באופן אחר: שני ענינים בזה: ענין וחיוב סעודות שבת (ב, ג, או ד (שבת קיז, סע"ב "תנו רבנן כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש. רבי חידקא אומר ארבע. אמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה. רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא, ורבנן סברי בהדי דאורתא" עיי"ש), ענין וחיוב עונג

שבת (בדברים ו) במאכלים שהם חשובים עונג ואין בזה שיעור דאפילו "דבר מועט ולכבוד שבת עשאו", ולאידך גיסא "יש להרבות כו' כפי יכולתם והשגת ידם. וכל המרבה כו' ובתיקון מאכלים רבים וטובים ה"ז משובח"

(שבת קיח, ב "רב נחמן בר יצחק אמר ניצול משעבוד גליות כתיב הכא והרכבתך על במתי ארץ וכתוב התם ואתה על במותימו תדרוך. אמר רב יהודה אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, עונג זה איני יודע מהו כשהוא אומר וקראת לשבת עונג הוי אומר זה עונג שבת. במה מענגו, רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר בתבשיל של תרדין ודגים גדולים וראשי שומין רב חייא בר אשי אמר רב אפילו דבר מועט, ולכבוד שבת עשאו הרי זה עונג, מאי היא אמר רב פפא כסא דהרסנא" עיי"ש.

רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"ז "איזהו ענג זהו שאמרו חכמים שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבשם לשבת הכל לפי ממונו של אדם. וכל המרבה בהוצאת שבת ובתקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משבת. ואם אין ידו משגת אפלו לא עשה אלא שלק וכיוצא בו משום כבוד שבת הרי זה ענג שבת. ואינו חייב להצר לעצמו ולשאל מאחרים כדי להרבות במאכל בשבת. אמרו חכמים הראשונים עשה שבתך חל ואל תצטרך לבריות".

שו"ע אדה"ז ר"ס רמב"א אבל הכבוד בשבת ויו"ט והענג בשבת הן מדברי סופרים (אבל הענג והשמחה ביו"ט במאכל ומשתה הוא מן התורה כמו שיתבאר בסימן תקכ"ט) ומכל מקום צריך להזהר בהם מאד שחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה וכל המענג את השבת שכרו מפורש בקבלה אז תתענג על ה' וגוי' . במה מענגו בימי חכמי הגמרא היו מענגין בדגים גדולים ובתבשיל של תרדין שמאכלים אלו היו חשובים ענג בימיהם וכל מקום ומקום לפי מנהגו יענוהו במאכלים ומשקים החשובים להם ענג. ואין חיוב לאכול בשר ולשתות יין

בשבת אלא לפי שמן הסתם יש לרוב בני אדם ענג באכילת בשר יותר מבשאר מאכלים ובשתיית יין יותר מבשאר משקים לכך יש להם להרבות בבשר ויין כפי יכולתם והשגת ידם . . וכל המרבה בהוצאת שבת ובתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח והוא שידו משגת" עיי"ש).

(41) אלא שעצ"ע למה מוסיף אדה"ז בחצע"ג (ראה לעיל הערה 13) "או בסעודת הלילה אם סועד משחשכה ודאי" - דלכאורה טוב יותר להמתין עד סעודת שחרית דאז עושים בו "מצות הרבה" (ב"פ להם משנה וסעודת שחרית*).

ואולי טעם המנהג "לאכול העירוב משחשיכה מיד" (מנהג מהר"ם - נסמן בהערה הנ"ל) הוא לאשמעינן ד"בבין השמשות סגיי" (ראה ב"י שבהערה הנ"ל), ע"ד מאמר ר' זירא ברכות לח, סע"א ואילך "משתבחין ליה רבנן לרבי זירא [את] בר רב זביד אחוה דרבי שמואל בר רב זביד דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא אמר להם לכשיבא לידכם הביאוהו לידי, זמנא חדא איקלע לגביה אפיקו ליה ריפתא, פתח ואמר מוציא אמר זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא ובקי בברכות הוא, בשלמא אי אמר המוציא אשמעינן טעמא, ואשמעינן דהלכתא כרבנן אלא דאמר מוציא מאי קא משמע לן, ואיהו דעבד לאפוקי נפשיה מפלוגתא".

ולהעיר ממ"ש המהרי"ל (אחי אדה"ז) בשארית יהודה (חאו"ח סי' ו. נעתק בהוספות לשו"ע אדה"ז או"ח ח"א ע' 52 [356]): שמעתי מפי קדשו [רבינו הזקן] פעמים רבות דכל ספק [שבשו"ע] העמיד בתור חצע"ג ודעתו היתה לחזור ולשנות פרק זה לראות אם צדקו דבריו וז"ל שם: "וגם רבינו אחמו"ר ז"ל נ"ע כתב דמהני צורת פתח, ולא פירש שיעשה הצורת פתח סמוך לבתים דוקא. אלא דדין זה העמיד בתוך חצאי עיגול, משום דמספקא ליה, כמו ששמעתי מפי קדשו פעמים רבות דכל ספק העמיד בתוך חצאי עיגול, ודעתו היתה לחזור ולשנות פרק זה לראות אם צדקו דבריו. ואפשר שהיה על זה איזה קונטרס

אחרון). וראה קונטרס השלחן (להררא"ח נאה) מבוא ס"ח. ואכ"מ.

* ולהעיר ג"כ דכבוד יום קודם לכבוד לילה - שו"ע אדה"ז סרע"א סוס"ח "ואם יש לו פת ויין לקידוש הלילה וצריך (לקנות יין לקידוש שביום) ולהכין צרכי סעודה לכבוד לילה ולכבוד יום הרי צרכי סעודה שלכבוד היום קודמין (לקידוש היום) ולצרכי סעודה שלכבוד הלילה שכבוד יום קודם לכבוד לילה וכן מי שיש לו מעט מיני מגדים יניחם עד היום ולא יאכלם בלילה שכבוד היום קודם (וכן קידוש שביום קודם לצרכי סעודה שלכבוד הלילה)".

רסרפ"ט "שבת שחרית בבואו מבית הכנסת צריך שיהיה שולחנו ערוך ומפה פרוסה על הפת מטעם שנתבאר בסי' רע"א ומטה שאוכל עליה מוצעת יפה כמו בסעודת הלילה לפי שכבוד יום קודם לכבוד לילה".

(42 ח"ג צד, א "דבר אחר (ויקרא כ"ג:ד') אלה מועדי יי'. מהו מועדי יי'. רבי שמעון אמר, מיי' אינון. דביה אתקשרו מתתא לעילא, ומעילא לתתא, כלהו ביה מתקשרן, ומתעטרן (ס"א ומתעטרן) (נ"א ומתאחדן) כלהו, לאתקשרא קשרא חד בקשרא דמלכא. מאי טעמא. כמה דמלכא ירית לאבא ולאיימא, ואחיד בההוא קדש, ואתעטר בהו. (בגין) כך כל אינון דאחידן ביה במלכא, בעיין לאזדמנא בההוא אתר עלאה דאקרי קדש, בגין דיתאחדו כלהו כחדא (למלכא). ועל דא מועדי יי' אקרי, ולבתר מקראי קדש, דהא בהו אתעטר במלכא. . תא חזי, בשעתא דישראל לתתא חדאן בהני מועדיא, ומשבחין שבחא לקודשא בריך הוא, מסדרין פתורין, מתקני גרמייהו במאני יקר, מלאכי עלאי אמרין, מה טיבן דישראל בכך. קודשא בריך הוא אמר, אושפיזא עלאה אית לון יומא דא. אמרי ולאן דילך הוא, מההוא אתר דאקרי קדש. אמר לון וכי ישראל לאו קדש נינהו, ואקרון קדש, לון אתחזי לזמנא אושפיזא דילי, חד מסטרא דילי, דהא אינון דבקים בי. וחד מסטרא דקדש, דכתיב (ירמיה ב) קדש ישראל ליי, הואיל וישראל אקרון קדש, אושפיזא דלהון הוא ודאי, בגין

דזמינו דהאי אושפיזא מקדש הוא, דכתיב מקראי קדש. פתחו כלהו ואמרו, (תהילים קמ"ד:ט"ו) אשרי העם שככה לו. תלתא אינון זמינין מקדש, ולא יותר. חג המצות. וחג השבועות. וחג הסוכות. אמר ליה רבי אבא, וכי שבת לאו מקדש הוא זמין. אמר ליה לאו, בתרי סטרין, חד, דהוא ודאי קדש אקרי, דכתיב, (שמות ל"א:י"ד) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. וחד, דשבת לאו זמין הוא, דהא ירותא דיליה הוא ודאי. ירותא דקדש הוא ירית, ולאן זמיני. ועל דא כלהון זמינין בקדש, ומתקשרן בשבת, ומתעטרן ביה. בהאי, יומא שביעאה אתעטר ביה, ועל דא שבת לאו זמין הוא".

(43 תשא לא, יד "ושמרתם אתהשבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה".

(44 אמור כג, ב "דבר אלבני ישראל ואמרת אלהם מועדי ה' אשרתקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי".

ד "אלה מועדי ה' מקראי קדש אשרתקראו אתם במועדים".

(45 ראה גם זהר שם צג, ב: זמינין דקדש וז"ל שם: "רבי אבא אמר, מקראי קדש: זמינין דקדש. וכד מהאי זמינין, זמינין מן נחלא דנגיד ונפיק. למלכא דזמין בני נשא לסעודתיה, אעטר קמייהו מכל זיני מיכלא דעלמא, אפתח להו גרבי חמרא, שפיר בריחא, שפיר למשתייא. דהכי אתחזי, מאן דמזמין למיכלא ולמשתייא זמין. כך מקראי קדש, כיון דאינון זמינין לסעודתא דמלכא, זמינין אינון לחמרא טב ושפיר דמנטרא. (כמה דאת אמר (שיר השירים א':ב') כי טובים דודיך מיי) ועל דא מקראי קדש כתיב".

(46 וראה זהר שם צה, א "אמר רבי אבא, הכי הוה עביד רבי שמעון, בזמנא דאסתלק סעודתא דשבתא, מסדר פתוריה ואשתדל במעשה מרכבה, והוה אמר הא סעודתא דמלכא דייתי למיכל גבאי. בגיני כך, שבת, אשתכח בכלא עדיף מכל זמנין וחגיין, ואקרי

קדש ולא מקרא קדש. אמר רבי יהודה, כלהו מועדים מקראי קדש קרינן בהו. אבל נפקי ראש השנה ויומא דכפורא דלא אשתכח בהו חדוותא, דהא אינון דינא הוו, אבל אלין תלתא, זמינין מקדש, לחדוותא לכלא, לאשתעשעא בהו בקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (דברים י"ב: י"ב) ושמחתם לפני יי' אלקיכם, וכתוב (דברים כ"ז: ז') ושמחת לפני יי' אלקיך. בהאי יומא דשבתא, אתנשי כל צערא וכל רוגזא וכל דוחקא מכל עלמא, בגין דאיהו יומא דהילולא דמלכא, דנשמתינ אתוספן, כגוונא דעלמא דאתי".

47) בהבא לקמן - ראה תו"א ר"פ חיי שרה
"אך כ"ז הוא בימות החול אבל בשבת בורר אסור אלא האכילה היא יותר עליונה בבחי המשכה מלמעלה וקראת לשבת ענג. אז תתענג על הוי"ה. כי הנה כתיב אחור וקדם צרתני אחור למע"ב כו' שהמאכל כמו שהוא למטה בירידתו בשבה"כ הנה האדם הוא בבחי קדם שהמאכל הוא מתברר ע"י האדם אבל בשרשו למעלה הוא מעולם התהו לפני מלך מלך לבניי אלא שאח"כ וימלך וימת. וימת וימלך כו'. אך מ"מ נראה ששרשו יותר גבוה מהאדם שהרי המאכל הוא המחיי את האדם. והאדם הוא מקבל החיות מן המאכל לפי שהוא בבחי אחור למע"ב כו' ובשבת שהוא זמן עליית העולמות מתעלה המאכל כמו שהוא בשרשו ונמשך ממנו חיות להנפש מלמעלה למטה ע"י י"ב לחמים כו' וזהו ענין צדיק אוכל לשובע נפשו כי יש ב' אכילות הא' הוא לשובע נפשו. והב' הוא ובטן רשעים תחסר. לשובע נפשו הוא חיות הנפש הבאה מלמעלה. ובטן רשעים כו' היינו כי רשעים הם החיצונים וע"י האכילה מבררים מהם חיל בלע ויקיאנו כי בכל מאכל יש תאוה שהוא שרש הקליפה וע"י שנכלל בגוף האדם ונעשה ממנו דם הנשלח ללב ומוח מתהפך לטוב בקדושה ע"י חיזוק הלב ומוח בעבודת ה' וע"י לוקח ממנו החיות שבזעו"ז וזהו ובטן רשעים תחסר שנחסר החיות שבלעו. ומבטנו יורישנו אל.

והנה האכילה שבחול שהיא בבחי בירור הוא להיות ובטן רשעים תחסר. אבל

האכילה שבשבת היא המשכה מלמעלה לשובע נפשו מחמת המאכל כמו שהוא בשרשו למעלה קודם שנפל בשבה"כ שאין בו בירור. וכמ"ש בזוהר פרש שבתכם לא קאמר שמה שנעשה מלמטה למעלה ע"י בירור כמו בימות החול יש בו פרש שהוא פסולת שהמובחר שולח ללב ולמוח והפסולת יורד למטה בקרביים בני מעיים כו' וזהו הבירור אבל בשבת שהוא נעשה מלמעלה למטה אין בו פסולת כלל כי הפסולת הוא מעה"ד טו"ר ולמטה נעשה טו"ר בכל הבחי ע"י אכילת אדה"ר מעה"ד טו"ר וגם בכל אדם יש תערובת טו"ר כו' רק שאינו שוה בכל נפש יש שטוב שלו מרובה כו' וכן יש שטוב שלו הוא בבחי זו כו' אבל בשבת אז תתענג על ה' למעלה מעה"ד ולא יגורך רע כלל. רק ביו"ט כתיב פרש חגיכם לפי שביו"ט יש בו קצת בירור שהרי הותרה בו מלאכת אוכל נפש כאפיה ובישול כו' ואינו אסור רק קצירה וזריעה וחרישה כו' ולפי שהותרו קצת מלאכות באוכל נפש יש בו בירור ושייך פסולת והתקון הוא למחדי למסכני. כי שעת שמחה היא לשמח את הכל וכמ"ש ושמחת בחגך אתה והלוי והגר כו' לפי שהשמחה היא בחי המתקת הדינין וצריך לשמח את כולם שיהיו כולם נכללים בבחי שמחה. וכנודע ממי שהוא בשעת שמחה שאז רוצה שיהיו כולם שמחים שבוה נמתק הדין מאחר שמשוה את כולם. אבל מאן דלא יהיב למסכני כו' אין הדין נמתק ונשאר הפרש ולכן העונש הוא מדה כנגד מדה שנותנין לו הפרש כי הוא גרם שישאר פסולת הפרש בעבור שלא המתיק הדין. וזהו ביו"ט אבל בשבת אע"ג דלא יהיב למסכני אין עונשו רב כי בשבת אין פרש כלל לפי שהוא רק בחי המשכה שמלמעלה דלא יגורך רע כלל".

סידור ר, ג-ד "ואם כן יובן, שגם ביו"ט, שאז בחינת מוחין דאימא, דכתיב אם הבנים שמחה כו', מ"מ יש אז שרש ומקור ליניקות החיצונים ג"כ, כי יניקות החיצונים היא ממותרות ופסולת של המדות עליונות כידוע, וע"כ, בגי רגלים פסח שבועות וסכות, שהן בחי חג"ת דז"א בכלל כידוע, ומפני ששרשם מבחי מוחין דאימא נקראו מקראי קדש כו' כנ"ל, וכמ"ש במ"א

אכילת שבת. אבל בסידור (ר, ג) מובא כתוב זה לענין אכילת יו"ט, עיי"ש. וכן משמע גם מזה שיו"ט נק' "מקראי קדש".

ועייג"כ אוה"ת בא ע' שט "וביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש יהי לכם כל מלאכה לא יעשה בהם. אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. . בשלי"ה במסכת סוכה שלו פרק נר מצוה בד"ה אמר שלמה המלך ע"ה לך אכול. הש"י הרכיב הנשמה העליונה רוחני בגוף אופל ועכור שיהיו שניהם יחדיו. ויש לכל אדם לתת חלקו לכל אחד ואחד כו'. וזהו דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש כו'. בשכבר ידעת שהנפשות הם הא' היא נפש החיונית כו'. השנייה היא הנפש המשכלת כו'. . ומבואר הוא שכל איש ראוי הוא שיאחז בשתייהן כו'. על כן אמר אשר יאכל לכל נפש כו'. כלומר לנפש הבהמית ולנפש השכלית. הוא לבדו יעשה לכם ביו"ט לא פחות ולא יותר דהיינו שיאכיל לנפש המשכלת אכילה הראויה לה. והיא אכילה רוחני אשר הנשמה נהנית ממנה. כי היא קדש ומן הקדשים תאכל כו'. ויאכיל לנפש החיונית אכילה שלה. והיא אכילה גשמי כו'. כי בהתחזק כחות הגופני יתעוררו כחות הנפש ע"ד מטעמים של יצחק כו' עכ"ד. ומ"ש כי בהתחזק כו'. זהו דברי הרשב"א בפני האגדה פרק הספינה. וז"ל אל תרחיק להיות לצדיקים לעוה"ב סעודה כו'. לפי שהמאכל והמשתה סבות גדולות לשמחת הלב כו'. ומן הידוע כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי כו'. וארז"ל אין הנבואה שורה כו' אלא מתוך שמחה כו'. וכבר ידעת במ"ש ואכלו אותם אשר כופר בהם כו'. שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים כו'. ואפשר שאותן המאכלים שלע"ל זכי הטבע מאד מתחילת הבריאה כו' עכ"ד. ועד"ז י"ל ג"כ ביו"ט שאז המאכל והמשתה זכים ביותר ע"י שאז מתברר הפנימי שבהם ממוצא פי הוי' ביתר שאת מבחול כו'. והיינו אשר יאכל לכל נפש שיהי המאכל בענין שיאכל לכל נפש שיומשך ממנו התחזקות כח השכל של הנה"א. ולכן הם מועדים לשמחה כו".

עדיין יש אחיזה ויניקה לחיצונים בהם. ולכך אוכל נפש מותר ביו"ט, כי הרי ידוע בענין ל"ט מלאכות חורש וזורע כו', שהוא ענין הבירורי מעה"ד כו' כי כל מלאכה הוא בחי' תיקון, לתקן הדבר להיות מאכל לאוכל, כמו הזורע והקוצר והדש כו', וכל הל"ט מלאכות כו' ימי המעשה הן ענין בירורי נוגה למעלה, וביו"ט, הגם שחורש וזורע אסור, אבל אוכל נפש מותר, כי עדיין יש אחיזה קצת ליניקות החיצונים.

והגם שאין ביו"ט בחי' הבירורים מרע גמור, כמו ל"ט מלאכות כו', אבל מ"מ צריך עדיין בירור במאכל אשר יאכל לכל נפש, כמו לבשל ולאפות כו', שהוא תיקון המאכל שיוכל האדם לאוכלו עכ"פ, ונק' אוכל נפש, זה מותר, אבל מלבד אוכל נפש אסור, כי גם למעלה צריך בירור גם ביו"ט מבחינת נוגה עכ"פ, להיות מהם אוכל לנפש העליונה, שהוא בחי' מל' דאצי, כידוע בפ"י צדיק אוכל לשובע נפשו, וכמ"ש במ"א . . וע"כ רוב היו"ט הן בו' יומין דחול כו', וד"ל. אך הנה בשבת כתיב ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כו', שבשבת אין חלק כלל וכלל לאוה"ע, רק לישראל בלבד, ולכך לא נאמר אות היא ביני ובין בני"י רק בשבת בלבד כו'. והטעם הוא, כי אין יניקה ואחיזה כלל וכלל לחיצונים בבחי' מוחין דאבא שמאיר בשבת, וכמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא, וידוע דקדש הוא בחי' אור אבא עצמו, ויו"ט נק' רק מקרא קדש זה, וכמ"ש קדש מלה בגרמיה כו'. וביאור הדבר, הנה בחינת החכמה הוא למעלה מעלה מבחי' השגה והבנה, ואינה מורגשת כלל וכלל בבחי' יש ודבר מה באיזה מציאות, וע"כ נק' כ"ח מ"ה, וכדמיון ההשכלה הראשונה שאדם ישכיל השכל, קודם ששיגה במוח בהשגה מורגשת כו"י עיי"ש בארוכה. רג, ג ואילך. ועוד.

(48) ר"ה כד, א "וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש, מנלן אמר רב פפא אמר קרא אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם".

(49) משלי יג, כה "צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר". - **בתו"א וסידור (רג, א ואילך) מבואר ד"צדיק אוכל כו"י הו"ע**

50) ביצה יז, א "תני תנא קמיה דרבינא מקדש ישראל והשבת והזמנים אמר ליה אטו שבת ישראל מקדשי ליה, והא שבת מקדשא וקיימא אלא אימא, מקדש השבת, ישראל והזמנים" עיי"ש.

51) ל' התו"א שם. וראה (נוסף על הנסמן בהערה 47): תו"א בשלח ד"ה ויאמר משה (סה, סע"ב ואילך). ד"ה הנ"ל סה"מ הנחות הר"פ (ע' עד ואילך). סה"מ תקס"ח (ע' לב). סה"מ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש (צ, א ואילך). מצות אכילת ק"ק (צב, סע"א ואילך). ד"ה והוא עומד תרס"ג. לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רג.

52) מלאכי ב, ג "הנני גער לכם אתהזרע וזריתי פרש עלפניכם פרש חגיכם ונשא אתכם אליו".

זח"ב פח, ב "ותא חזי, בכלהו שאר זמנין וחגיין, בעי בר נש לחדי, ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודי, ולא יהיב למסכני, עונשיה סגי, דהא בלחודי חדי, ולא יהיב חדו לאחרא. עליה כתיב, (מלאכי ב': ג') וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי, אף על גב דלא יהיב לאחרא, לא יהיבין עליה עונשא, כשאר זמנין וחגיין, דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם קאמר, ולא פרש שבתכם. וכתיב (ישעיהו א': י"ד) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא קאמר".

53) תניא פכ"ז "שני מיני נחת רוח לפניו ית' למעלה. א' מביטול הס"א לגמרי ואתהפכא ממרירו למתקא ומחשוכא לנהורא עיי הצדיקים. והשנית כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה ומגביה עצמה כנשר ומשם מורידה ה' באתערותא דלתתא עיי הבינונים. וז"ש הכתוב ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מטעמים לשון רבים שני מיני נחת רוח והוא מאמר השכינה לבניה כללות ישראל כדפי בתיקונים. וכמו שבמטעמים גשמיים ד"מ יש שני מיני מעדנים אחד ממאכלים ערבים ומתוקים. והשני מדברים חריפים או חמוצי רק שהם מתובלים ומתוקניי היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש. וז"ש

הכתו' כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה פיי שישוב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה כד אתכפיא ס"א ואסתלק יקרא דקב"ה לעילא" עיי"ש.

54) ראב"ע קדושים יט, ח "כי את קדש ה' חלל: אחר שהקריב האימורים לגבוה הנה כל הבשר קדש. וחלל מגזרת חול שאין לו טעם כדמות חלל. ובפרשה הזאת באר עונש העון ונכרתה הנפש ההוא".

55) ד"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך וכו'" (תניא רפי"ד "והנה מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה כי הבינוני אינו מואס ברע שזהו דבר המסור ללב ולא כל העתים שוות אלא סור מרע ועשה טוב דהיינו בפועל ממש במעשה דבור ומחשבה שבהם הבחירה והיכולת והרשות נתונה לכל אדם לעשות ולדבר ולחשוב גם מה שהוא נגד תאות לבו והפכה ממש" עיי"ש בארוכה), **ועבודת הבינוני היא רק באתכפיא (תניא פכ"ז. פי"ג. ועוד).**

56) נוסף על המבואר בתניא פי"ד: אך אעפ"כ וכו' וז"ל שם: "אך אעפ"כ צריך לקבוע לו עתים גם כן לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע כגון בעצת חכמינו ז"ל אשה חמת מלאה צואה כו" עיי"ש.

57) פ"ז ואילך.

58) וראה קונטרס עה"ח פ"ח (ס"ע 33), דהעבודה דחיו"ע היא ע"ד הענין ד"שבת מצוה לענגו באכו"ש. . וזהו"ע צדיק אוכל לשובע נפשו", וז"ל שם: "ואם היות כי ענין העבודה בזה הוא שיהיו הענינים הגשמיים לש"ש לבד כו' כנ"ל הנה גם אם תהי' העבודה הזאת אמיתית בעצמה היינו שלא ירצה כלל בשום דבר מהדברים הגשמיים כי אם במה שמוכרח מצר ההכרח לבד לקיום גופו ותהי' כוונתו לש"ש ולא להנאת עצמו כלל. מ"מ הרי לא יצא מן הישות לגמרי היינו שלא נתבטל ישותו לגמרי כ"א ביטול היש לבד והוא שהיש תופס מקום אצלו עדיין, וגם הרי בעת

המשכה . . והוא גילוי בחי' עצמיות התענוג, ולא השייך לפרטי ההשתלשלות, כי אם מכללות העולמות וההשתלשלות שלמעלה מבחי' התחלקות כו', והוא ענין סעודה שני' דשבת, שנק' סעודתא דעתיקא קדישא, והיינו בחי' עצמות התענוג, לא בחי' הארת העונג לבד כו' . . וזהו גילוי בחי' הסובב כל עלמין, שזהו בחי' עצמות אור אין סוף שלמעלה מבחי' התחלקות כו' וזהו ענין זכור ושמור, דשמור לנוקבא, דהיינו בשבתא דלילא, בחי' ממלא כל עלמין כו', וזכור לדכורא בשבתא דיומא, בחי' סובב כל עלמין כו'. ואחר כך בסעודה הג', נמשך מדריגה עליונה, והוא בחי' עצמות התענוג ממש, שאין לו אחיזה בשום דבר כו', והיינו בחי' עצמות אין סוף שלמעלה גם מבחי' סובב כל עלמין כו', וכידוע דבמנחה דשבת הוא עת רצון, והיינו זמן התגלות בחי' רעדכ"ר, שזהו בחי' פנימיות הרצון ופנימיות התענוג, שהוא בחי' התענוג העצמי והפשוט לגמרי כו' . . וזהו ענין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו, להיות שזהו בחי' עצמות אין סוף שלמעלה מבחי' סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, וכולל שניהם כו''' עיי"ש בארוכה. **ובכ"מ**.

(* שחל אז ביום ו' עש"ק. וראה לעיל בפנים השייכות דעירוב תבשילין לסעודה שלישית דוקא. ונת' בארוכה בהתועדות, שזהו טעם בפשטות להתועדות בתור המשך לשמח"ת - בזמן דסעודה שלישית דשבת בראשית הסמוך לשמח"ת (שחל ביום ועש"ק).

האכילה עד"מ הרי הוא מרגיש עכ"פ את הטעם והעונג בזה בעל כרחו שלא ברצונו (כי רק בצ"ג העובדים עבודתם בבחי' יחו"ע באמת אינם מרגישים שום טעם ותענוג גשמי בשום דבר מהדברים הגשמיים כו'. וכמ"ש במ"א בענין ששבת מצוה לענוג באכו"ש לפי שאז הוא תענוג אלקי ולא תענוג גשמי. וזהו"ע צדיק אוכל לשובע נפשו כו') **עיי"ש**.

59) ראה סידור סדר סעודת שבת בתחילתו "בסעודתא תליתאה כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך, דא הוא סעודתא דז"א דהוי בשלימותא, וכולהו ו' יומין מהאי שלימו מתברכן . . ותחלה יש לבאר שרש ענין סעודה זו, דהנה מבואר למע' שיש ב' מדרגות בעונג העליון, א' בחינת עונג הפרטי, הנקרא עתיק דאצי', והב' בחינת עונג העצמי הפשוט, שנק' מקור התענוגים כו'. והנה, בבחי' עונג זה העצמי הפשוט, יש ג"כ בו ב' מדרגות חלוקות, הא' בבחי' העלאה, והב' בבחי' ההמשכה והירידה . . והנמשל מזה יובן למשכיל למע' ג"כ בבחי' עונג העליון הפשוט, שבסעודה זו השלישית יורד אורו ונמשך ומתלבש למטה בז"א דאצי', שהן בחי' המדות דאצי' כידוע, ואור גילוי זה העונג הוא בחינת עונג פשוט ממש, כמו עצמות התענוג כמו שהוא למעלה במקורו, אך שירד ובא למטה במדות כו''' עיי"ש בארוכה.

המשך תרס"ו בסופו (ע' תקמד ואילך) "וזהו סעודה ראשונה, שהיא סעודתא דחקל תפוחין קדישין, בחי' מלכות, וע"ק וז"א אתיין כו', שזהו בחי' הארת העונג לבד כו'. ואחר כך שבתא דיומא, הוא בחי'

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com